

психокорекції: *анатомування страху* – пояснення дитині, що собою представляє предмет, який лякає, з чого складається, «звідки береться», заповнює «прогалини» у сприйнятті дитини, які, як правило, заповнювались приписуванням цьому предмету небезпечних і страшних якостей; *арт-терапія* – малювання на тему «Що мені страшне сниться» або «Чого я боюся» дає можливість відобразити найбільш яскравий страх. Так ми дізнаємося, як він виглядає, як саме лякає й що хоче від дитини, а також, як можна його перемогти в межах цього малюнку: відволікти, переключити на щось інше, захистити себе певними методами, з'ясувати, що він ще любить, крім того, як лякати людей, знайти його «слабкі місця», пожаліти, нагодувати, подружитися з ним; *лялькотерапія* – цей метод базується на процесах ідентифікації дитини зі сміливим героєм мультфільму чи казки, улюбленим персонажем; *казкотерапія* – тексти казок викликають інтенсивний емоційний резонанс у дітей, тому дорослим потрібно так викласти зміст казки, щоб дитина відчула себе хороброю, сильною і змогла побороти страх. Для цього використовуються казки: вигадані із врахуванням індивідуальних особливостей дитини або підібрані таким чином, щоб створити сприятливі умови для подолання страху; *музикотерапія* – музика заспокоює, підбадьорює та подавляє негативні емоції чітко підібрані музичні твори заспокоюють дитину, розслабляючи та відволікаючи її від страху; *ігротерапія* – це природний спосіб вираження свого «Я», зміцнення впевненості у собі. Вона пробуджує активність дитини й ініціативу, розвиває вміння володіти емоціями та приймати самостійні рішення [1].

Основні висновки. Підсумовуюче все вище зазначене, слід розуміти, що дитячі страхи не завжди мають негативний вплив на розвиток дитячої психіки. Навіть наявність патологічного впливу страху на емоційний стан дитини можна подолати при впровадженні своєчасної та ефективної психокорекційної роботи. Головне, щоб батьки були в цьому зацікавлені та приймали активну участь при проведенні корекційних заходів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пешко Ю.М. Ростемо без страхів / Пешко Ю.М. – Луцьк, 2010. – с. 85.

Наталія Павленко,
студентка 3 курсу

факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв
Наук. керівник: **О. В. Горецька**, к.психол.н., доцент (БДПУ)

ПРОБЛЕМА САМОТНОСТІ В ПОХИЛОМУ ВІЦІ

Актуальність. Сьогодні в психологічній науці зростає інтерес до вивчення соціально-психологічних проблем людей похилого віку. Однією з проблем старості є самотності – соціально-психологічне явище; емоційний стан людини, пов'язаний із відсутністю близьких, втратою життєвих цінностей, позитивних емоційних зв'язків; постійне відчуття покинутості,

непотрібності власного існування. Н. Ф. Шахматов писав, що самотність в старості зазвичай ставиться в прямий зв'язок зі стресовою ситуацією [1]. Дорослі діти віддаляються від батьків, вмирають близькі друзі, родичі, з'являються бар'єри у стосунках із представниками інших поколінь, тому людина відчуває себе самотньою.

Ступінь досліджуваності проблеми. Давньоримський лікар і вчений К. Гален вперше звернув увагу на самотність як соціально-психологічну проблему літнього віку та як на одну з основних причин старіння. Він радив старим людям жити в колі своєї родини, говорив, що наявність близьких, родичів терапевтично впливає на них.

Вивченням феномену самотності займалися: Т. А. Комю, А. В. Нечаева, Е. Фромм, Дж. Янг, К. Ясперс та інші.

Існують різні типи і ступені самотності. Так, соціолог Дж. Янг та його колеги розрізняли такі три типи самотності.

1. Хронічна самотність розвивається, коли протягом тривалого періоду часу індивід не може встановити соціальні зв'язки, які би задовольнили його. Хронічну самотність відчувають люди, що не були задоволені взаєминами протягом двох і більше років підряд.

2. Ситуативна самотність найчастіше настає в результаті значних стресових подій у житті: смерті близької людини чи розриву шлюбних стосунків. Ситуативно самотня людина після короткого періоду дистресу зазвичай примирюється зі своєю втратою й переборює самотність.

3. Тимчасова самотність – найбільш розповсюджена форма цього стану, що належить до випадкових проявів самотності [2].

Сутність дослідження. За результатами спостереження самотні літні люди відчувають себе пасивними, розбитими, нещасними, виснаженими. В них спостерігається розсіяність, сум, туга, млявість, роздратованість, повільний темп протікання функцій, відсутність бажання працювати, спілкуватися. Більшість з літніх людей відчувають себе покинутим і непотрібними. Вони відзначають у себе втрату гармонії зі світом, тривожність, нудьгу, спустошеність, апатію, метушливість, спустошеність, зниження інтересу, негативне сприймання майбутнього, образи, нездатність до співпраці, підозрілість у міжособистісних стосунках, байдужість, песимізм. В них старість завжди супроводжується негативними емоціями.

Люди похилого віку, які відчувають себе самотніми, особливо потребують підтримки зі сторони родини й близьких друзів. Для них дуже важливо зберігати активність і оптимізм, займатися тим, що приносить задоволення. Можна співати в хорі, малювати, навчитися грати на музичному інструменті, танцювати, займатися спортом тощо. У світі багато людей які відкрили в собі таланти саме у похилому віці.

Основні висновки. Безумовно самотні люди похилого віку потребують соціально-психологічної підтримки, яка потрібна їм для збереження психічного здоров'я, подолання відчуття непотрібності, формування позитивного самосприйняття, розширення комунікативного простору, успішної адаптації до нових умов життєдіяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шахматов Н.Ф. Психологическое старение: счастливое и болезненное / Н. Ф. Шахматов. – М. : Медицина, 2005 – 185 с.
2. Янг Дж. Одиночество, депрессия и когнитивная терапия : теория и ее применение / Дж. Янг // Лабиринты одиночества : Пер. с англ. / Сост., общ. ред и пред. Н. Е. Покровского. – М. : Прогресс, 1989. – С. 559.

Владислава Проценко,
студентка 1 курсу
гуманітарно-економічного факультету
Наук. керівник: **В. В. Чумак,**
к. психол. наук, доцент (БДПУ)

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ЛІДЕРСТВА У СТУДЕНТІВ

Актуальність проблеми. Актуальність дослідження проблеми уявлень про лідерство продиктована стрімким зростанням попиту на лідерство як здатності об'єднувати інших людей для досягнення поставлених цілей. Зміни, що відбуваються в сучасному світі щодня, ставлять нові вимоги, що пред'являються до лідера. Новим у дослідженні даної проблеми є, по-перше, вивчення гендерного аспекту в уявленнях про лідерство, пов'язаного з характерним для сучасного суспільства процесом вирівнювання соціальних прав чоловіків і жінок, що призводить до зміни традиційних уявлень про лідерської ролі. По-друге, це особливості формування уявлень про те, яким повинен бути лідер, в студентських групах.

Ступінь досліджуваності проблеми. Особливе значення для розуміння ключових питань, пов'язаних з лідерством, мають роботи Р.Л. Кричевського, Є.М. Дубовського, Б.Д. Паригіна, О.Г. Романовського, О.С. Пономарьова, Т.В. Гури. Велика кількість робіт різних авторів присвячені розробці різних аспектів лідерства, критиці існуючих соціально-психологічних теорій лідерства (Г.К. Ашин, І.П. Волков, Р.Л. Кричевський), вивченню стилів лідерства (Н.Н. Обозов, А.В. Петровський). Психологічним особливостям студентського віку особливу увагу приділяли такі вчені як Б.Г. Ананьєв, М.Д. Дворяшина, Л.С. Грановська, В.Т. Лісовський, І.А. Зимова, І.С. Кон. У дослідженнях Л.А. Баранової, М.Д. Дворяшин, Є.І. Степанової, Л.Н. Фоменко, а також у роботах Ю.Н. Кулюткіна, В.А. Якуніна та ін. накопичений великий емпіричний матеріал спостережень, наводяться результати експериментів і теоретичні узагальнення з цієї проблеми. У вітчизняній психології проблема дорослості вперше була поставлена Н.Н. Рибниковим, який назвав новий розділ психології розвитку, що вивчає зрілу особистість акмеологією.

Мета і методи дослідження. Виявлення взаємозв'язку гендерних особливостей лідерства й сприйняття лідера в студентській групі.

Сутність дослідження. Людину, що стоїть на чолі групи, що визначає основні напрямки її діяльності та розвитку і впливає при цьому на поведінку її членів, називають лідером. Лідер може бути формальним – це